

SAARIJÄRVEN KAUPUNKI

Erityinen tuki ja pidennetty oppivelvollisuus esi- ja perusopetuksessa

① **Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset:**

mm. näkö- ja kuulovammaiset – eivät kuitenkaan automaattisesti, vaan asia ratkaistava yksilöllisesti

- ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset
- kehityksessään viivästyneet
- vaikeasti sairastuneet

Huoltaja päättää, siirtyykö lapsi pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.

② **Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevilla oppivelvollisuus alkaa 6-vuotiaana esiopetuksella.**

Esiopetusta voidaan antaa vain perusopetuslaissa ja varhaiskasvatuslaissa säädetyissä paikoissa ja se toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti (vähintään 700 tuntia lukuvuodessa).

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat lapset voivat käyttää oppivelvollisuuden suorittamiseen joko 10 tai 11 vuotta. Oppivelvollisuus ei pidenny siis perusopetuksen keskeltä tai lopusta, vaan oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aiemmin 6-vuotiaana.

Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta.

Muilla oppivelvollisuus alkaa perusopetuksen ensimmäisellä vuosiluokalla 7-vuotiaana, ellei lapselle ole tehty hallintopäätöstä koulun aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin (8-v.), ja heidän oppivelvollisuutensa kestää 10 vuotta. Ylimääräinen vuosi voidaan käyttää luokan kertaamiseen.

③ **Kolme tapaa järjestää pidennetty oppivelvollisuus**

1. Kaksi esiopetusvuotta, joista ensimmäinen vuosi (5v.) on oppivelvollisuutta edeltävä ja siten lapselle vapaaehtoinen ja toinen vuosi (6v.) aloittaa oppivelvollisuuden. Tämän jälkeen alkaa yhdeksänvuotinen perusopetus. Oppilas voi tarvittaessa kerrata yhden vuosiluokan, jolloin oppivelvollisuuden suorittamiseen kuluu aikaa 11 vuotta.

2. Yksi esiopetusvuosi (6v.), jonka jälkeen alkaa yhdeksänvuotinen perusopetus. Oppilas voi tarvittaessa kerrata yhden vuosiluokan, jolloin oppivelvollisuuden suorittamiseen kuluu aikaa 11 vuotta.

3. Kaksi esiopetusvuotta, joista ensimmäinen alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää 6 vuotta. Ratkaisu esiopetuksen kestosta tehdään ensimmäisen esiopetusvuoden aikana vasta siinä vaiheessa, kun nähdään, tarvitseeko lapsi vielä toisen esiopetusvuoden. Koska lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin (8-vuotiaana), asiasta on tehtävä hallintopäätös. (Pol 27§). Tällöin lapsi käyttää oppivelvollisuuden suorittamiseen 11 vuotta.

Kolmas esiopetusvuosi voi tulla kysymykseen vain poikkeuksellisesti, esim. jos lapsi on ollut pitkiä aikoja sairaana esiopetuksen aikana.

Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista, koska huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen 5-vuotiaana vai aloittaako oppivelvollisuuden 6-vuotiaana esiopetuksella.

④ **Pidennetystä oppivelvollisuudesta päättäminen**

Pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle tehdään hallintopäätös sekä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta että erityisen tuen antamisesta. Saarijävellä nämä päätökset tehdään samalla hallintopäätöksellä Dynasty-ohjelmaan. Päätöksentekijä on lapsen koulun rehtori tai koulunjohtaja. Katso tarkemmin kappaleista 5 ja 6.

Päätös on perusteltava psykologisella tai lääketieteellisellä lausunnolla ja siinä on eriteltävä lakipykälät, joihin päätökset perustuvat:
perusopetuslaki 17§ 4 momenttiin (päätös erityisestä tuesta),
perusopetuslaki 25 § 2 momenttiin (päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta).
Päätökseen ei tarvita pedagogista selvitystä.

Päätös tehdään pääsääntöisesti 5-vuotiaana ennen oppivelvollisuuden alkua. Tällöin päätökseen merkitään, että pidennetty oppivelvollisuus alkaa 1.8. sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Jos päätös on jäänyt tekemättä tai oppilaan tilanne muuttuu esi- tai perusopetuksen aikana, päätös voidaan tehdä poikkeuksellisesti myöhemminkin. Oppivelvollisuus ei voi tällöin enää pidentyä, vaan päätös vaikuttaa oppilaan opetusryhmän kokoon, mahdollisesti opetettaviin oppiaineisiin ja opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen.

Päätös opetuspaikasta harkitaan yksilökohtaisesti erityisen tuen päätöksen yhteydessä.

Jos oppilas vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta tai opetus poikkeaa jonkin oppiaineen kohdalla vuosiluokan tuntimäärästä, tulee tästä päättää erityisen tuen päätöksessä perusopetuslain 18§:n nojalla. Toiminta-alueittain opiskelevat saavat opetusta saman vuosiviikkotuntimäärän mukaan kuin oppiaineittain opiskelevat. Jos tästä tuntimäärästä poiketaan yksittäisen oppilaan kohdalla, siitä päätetään erityisen tuen päätöksessä (18§:n nojalla).

Jos oppilas ei kuulu enää pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä. Päätöksen oppilaan siirtymisestä yleisen oppivelvollisuuden piiriin tekee sama viranhaltija kuin pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisen. Oppilas voi saada edelleen kuitenkin erityistä tukea.

⑤ Erityistä tukea koskeva hallintopäätös ja toimivaltaiset viranomaiset SAARIJÄRVELLÄ

TEHOSTETUSTA TUESTA ERITYISEEN TUKEEN

Pääsääntöisesti erityisen tuen päätöstä edeltää oppilaan saama tehostettu tuki. Perusopetuslain (17 § 3 mom.) mukaan ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on hankittava oppilaan opettajilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä. Lain mukaan tarvitaan lisäksi moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

ERITYISEEN TUKEEN ILMAN TEHOSTETTUA TUKEA

Ensikertainen erityisen tuen päätös voidaan tehdä joissakin tapauksissa ennen esi- ja perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista. Näin voidaan menetellä, jos oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön takia tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään esi- tai perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena tai, jos aiempi arvio osoittautuu virheelliseksi. Tällöin psykologisen tai lääketieteellisen arvion hankkiminen on pakollista.

PÄÄTÖKSENTEKO JA -TEKIJÄT VARHAISKASVATUKSESSA JA PERUSOPETUKSESSA

Päätöksen erityisestä tuesta tekee varhaiskasvatusjohtaja varhaiskasvatuksessa ja rehtori/koulunjohtaja perusopetuksessa. Erityisen tuen päätöksestä pitää tehdä viranhaltijapäätös. Hallintopäätös tehdään Dynasty-ohjelmaan.

Varhaiskasvatusjohtaja tekee päätöksen kuultuaan huoltajia, lasta, lastentarhan-, erityislastentarhan- tai kiertävää erityislastentarhanopettajaa sekä mahdollisia muita asiantuntijoita. Rehtori/koulunjohtaja tekee päätöksen kuultuaan huoltajaa, oppilasta sekä häntä opettavia opettajia ja erityisopettajaa sekä mahdollisia muita oppilaan kanssa työskenteleviä asiantuntijoita.

ERITYISEN TUEN PÄÄTÖKSESSÄ MÄÄRÄTÄÄN SEURAAVAT ASIAT:

- pääsääntöinen opetusryhmä/esiopetusryhmä
- mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- muut 31 §:ssä tarkoitetut palvelut, kuten oppilaan tarvitsemat apuvälineet tai tukijaksot esim. Valteri-koulussa
- mahdolliset yksilöllistettävät oppiaineet, niiden lisääminen tai vähentäminen
- opetuksen järjestäminen poiketen 11 §:ssä määritellystä oppiainejaosta
- oppilaan vapauttaminen oppiaineen opiskelusta
- muut perusopetuslain 18 §:n perusteella päätettävät erityiset opetusjärjestelyt, kuten muut opetuksen sisältöjä tai järjestämistapaa koskevat järjestelyt
- opiskelu toiminta-alueittain
- päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta (POL 25 § 2 momentin perusteella)

Erityisen tuen päätös perustuu POL 17 § 3 momenttiin, kun sitä edeltää tehostettu tuki. Erityisen tuen päätös perustuu POL 17§ 4 momenttiin, jos päätös tehdään esi- ja perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista. Tällöin psykologisen tai lääketieteellisen arvion hankkiminen on pakollista.

TIEDONKULKU VARHAISKASVATUSYKSIKÖSTÄ KOULUUN

a. VARHAISKASVATUSYKSIKÖN JOHTAJA KUTSUU PALAVERIIN

Varhaiskasvatusyksikön johtaja välittää tiedon erityisen tuen päätöksestä erityisopetuksen koordinaattorille ja huolehtii, että koordinaattori kutsutaan yhteiseen palaveriin varhaiskasvatusyksikköön lapsen esiopetusvuoden syksyllä.

b. ERITYISOPETUKSEN KOORDINAATTORI TUO TIEDON ESIKOULUSTA KOULUUN

Erityisopetuksen koordinaattori välittää tiedon lapsesta hyvissä ajoin esiopetusvuoden aikana lapsen tulevan koulun rehtorille tai koulunjohtajalle. Yhtenäiskoulussa tieto välitetään lisäksi nivelvaiheen yhdyshenkilölle ja kyläkouluissa laaja-alaiselle erityisopettajalle.

c. TIEDONSIIRTOPALAVERI ESIOPETUSVUODEN KEVÄÄLLÄ

Esiopetuksen keväällä pidetään vielä varsinainen tiedonsiirtopalaveri, jossa ovat läsnä lapsen huoltajat, lasta opettava esiopettaja/erityislastentarhanopettaja, luokanopettaja/erityisopettaja, erityisopetuksen koordinaattori, terapeutit sekä muut lapsen kanssa työskentelevät asiantuntijat.

⑥ Erityistä tukea ja pidennettyä oppivelvollisuutta koskeva hallintopäätös ja toimivaltaiset viranomaiset SAARIJÄRVELLÄ

PÄÄTÖKSENTEKO JA -TEKIJÄT VARHAISKASVATUKSESSA JA PERUSOPETUKSESSA

Pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle tehdään hallintopäätös sekä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta että erityisen tuen antamisesta pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Saarijärvellä nämä päätökset tehdään samalla hallintopäätöksellä Dynasty-ohjelmaan. Päätöksentekijä on lapsen koulun rehtori tai koulunjohtaja.

Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla kertaa tehtävän erityisen tuen ensikertaisen päätöksen perusteluina tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto. Päätöksessä on eriteltävä lakipykälät, joihin päätökset perustuvat: perusopetuslaki 17§ 4 mom. (päätös erityisestä tuesta), perusopetuslaki 25 § 2 momentti (päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta). Tässä tapauksessa ei tarvita tehostetun tuen vaihetta eikä pedagogista selvitystä.

TIEDONKULKU VARHAISKASVATUSYKSIKÖSTÄ KOULUUN

a. VARHAISKASVATUSYKSIKÖN JOHTAJA KUTSUU PALAVERIIN

Kun varhaiskasvatusyksiköllä on tieto lapsesta, joka tarvitsee erityisen tuen lisäksi pidennettyä oppivelvollisuutta, yksikön johtaja välittää tästä tiedon erityisopetuksen koordinaattorille kutsuen hänet yhteiseen palaveriin pääsääntöisesti ennen esiopetusvuoden alkua.

b. TYÖRYHMÄ VALMISTEELE, KOULUNJOHTAJA/REHTORI TEKEE HALLINTOPÄÄTÖKSEN

Erityistä tukea ja pidennettyä oppivelvollisuutta koskevan hallintopäätöksen valmistelu tapahtuu työryhmässä, jonka pysyviä jäseniä ovat varhaiskasvatusjohtaja, lasta opettava erityislastentarhanopettaja ja erityisopetuksen koordinaattori. Koollekutsujana toimii erityisopetuksen koordinaattori. Tarvittaessa kutsutaan muita asiantuntijoita mukaan. Työryhmän käytössä ovat lasta koskevat asiantuntijalausunnat, jotka otetaan huomioon, mutta ne eivät sido päätöksentekijää. Koulunjohtaja/rehtori päättää erityisestä tuesta ja pidennetystä oppivelvollisuudesta samassa hallintopäätöksessä (Dynasty).

Erityisopetuksen koordinaattori välittää tiedon lapsesta hallintopäätöksen jälkeen myös lapsen tulevan koulun erityisopettajalle tai nivelvaiheen yhdyshenkilölle yhtenäiskoulussa.

c. TIEDONSIIRTOPALAVERI ESIOPETUSVUODEN KEVÄÄLLÄ

Esiopetuksen keväällä pidetään vielä tarkempi tiedonsiirtopalaveri, jossa ovat läsnä lapsen huoltajat, esiopettaja/erityislastentarhanopettaja, lapsen tuleva luokanopettaja/erityisopettaja, erityisopetuksen koordinaattori, terapeutit ja muut asiantuntijat.

Jos huoltajat vastustavat erityisen tuen päätöstä sekä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamista, asian käsittelee sivistyslautakunta varhaiskasvatusjohtajan valmisteltua asian.

Jos perusopetuksessa oleva lapsi, jolla on pidennetyn oppivelvollisuuden päätös, ei tarvitse enää pidennettyä oppivelvollisuutta, koulunjohtaja/rehtori tekee päätöksen oppilaan siirtymisestä yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Asian valmistelu tapahtuu rehtorin/koulunjohtajan johtamassa työryhmässä lapsen erityisopettajan aloitteesta.

⑦ Ryhmäkoko

Opetusryhmän enimmäiskoko on 10, jos opetusryhmän oppilaat ovat erityisen tuen piirissä. Enimmäiskoko voidaan ylittää, mutta järjestely ei saa vaarantaa opetuksen tavoitteiden saavuttamista.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa opetuksessa opetusryhmässä saa olla enintään 8 oppilasta.

Vaikeimmin kehitysvammaisista oppilaista muodostetussa opetusryhmässä saa olla enintään 6 oppilasta.

Jos ryhmässä on sekä erityisen tuen (joilla ei ole pidennettyä oppivelvollisuutta) että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia oppilaita, opetusryhmän enimmäiskoko

määräytyy sen perusteella, minkälaista tukea saavia oppilaita ryhmässä on eniten (6, 8 tai 10).

Jos yleisopetuksen ryhmässä on yksikin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas, ryhmän enimmäiskoko on 20. Samanaikaisopetuksessa (luokassa kaksi opettajaa) ryhmän yhteiskoko voi olla säädettyä suurempi.

⑧ **Eriyisen tuen päätöksen tarkistaminen**

Eriyinen tuki tarkistetaan aina tuen tarpeen muuttuessa. Lain mukaan se tulee tarkistaa ainakin toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä (POL 17§ 2 mom). Tarkistamista varten tehdään pedagoginen selvitys viimeistään toisen ja kuudennen vuosiluokan keväällä. Sen perusteella tehdään päätös erityisen tuen *jatkamisesta tai lopettamisesta*. (Päätös erityisen tuen lopettamisesta ei ole aiemman päätöksen purkamista, koska oppilas on saanut tukea aiemmin tehdyn erityisen tuen päätöksen mukaisesti.) Päätös lopettamisesta tulee tehdä ja perustella vastaavin menettelyin kuin päätös sen aloittamisesta. Myös tähän päätökseen tulee liittää valitusosoite.

Tarkistamispykälä koskee myös vaikeimmin vammaisia, vaikkei oppilaan status ole useinkaan muuttunut. Pedagogisessa selvityksessä arvioidaan erityisen tuen päätöksessä päätettävät asiat, sillä oppilaan tuen tarve tai tarvittavat järjestelyt ovat kuitenkin voineet muuttua. Selvitystä voidaan täydentää psykologisella tai lääketieteellisellä arviolla tai muulla asiantuntijalausunnolla.

⑨ **Tiedon siirto erityisen tuen piirissä olevan lapsen vaihtaessa päivähoito- tai esiopetuspaikkaa tai koulua**

Jos erityistä tukea tarvitseva lapsi siirtyy toiseen varhaiskasvatusta antavaan yksikköön, tiedon siirrosta huolehtii erityislastentarhanopettaja tai kiertävä erityislastentarhanopettaja. Jos erityistä tukea tarvitseva lapsi siirtyy toiseen kouluun, tiedon siirrosta vastaa lasta opettava erityisopettaja yhdessä luokanopettajan kanssa.

⑩ **Paikallinen opetussuunnitelma ja pidennetty oppivelvollisuus**

Paikallisessa opetussuunnitelmassa pitää määritellä pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksen järjestäminen, toimintatavat, yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa, muu yhteistyö sekä eri toimijoiden vastuut ja työnjako, yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa sekä oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely. Opetussuunnitelmassa päätetään myös, miten oppiaineita mahdollisesti yhdistetään oppiainekokonaisuuksiksi tai jaetaan osa-alueisiin.

Konsultaatiota

Saarijärven peruskouluissa erityistä tukea ja pidennettyä oppivelvollisuutta koskevaa konsultaatiota voi saada erityisopetuksen koordinaattorilta (puh.044-4598 618) tai kunkin koulun erityisopettajilta. Erityislastentarhanopettajat ja kiertävä erityislastentarhanopettaja konsultoivat varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

Lisätietoa

pidennetyistä oppivelvollisuuksista opetushallitus, etusivu->säädökset ja ohjeet->ohjeita koulutuksen järjestämiseen->perusopetuksen järjestäminen->tietoa tuen järjestämisestä->pidennetty oppivelvollisuus

erityisestä tuesta opetushallitus, etusivu->säädökset ja ohjeet->ohjeita koulutuksen järjestämiseen->perusopetuksen järjestäminen->tietoa tuen järjestämisestä->erityinen tuki